

posudek školitele bakalářské práce Niny Polerecké **“Konopa siata, jej pestovanie, história a užitočnosť pre životné prostredie”**

Jan Šturma, 7.9.2024

Když mě autorka této práce poprvé oslovila s tím, že chce psát bakalářskou práci na téma konopí setého a jeho pěstování jako alternativy běžných zemědělských plodin, trochu jsem se zděsil: tou dobou zrovna éterem kolovaly virální texty o všespásnosti konopí a potřebou nahradit lesy jejich kulturami. Postupem času mě však přesvědčila o tom, že svoji studii zamýšlí jako poctivou analýzu potenciálu konopí setého ve středoevropském prostředí. Téma je o to zajímavější, že se jedná o částečně kontroverzní plodinu, neboť některé její kultivary se pěstují jako rekreační droga a ve středoevropském prostoru již dlouho vzbuzují značné kontroverze a jsou spojeny s rozsáhlým systémem subkultur, s organizovaným zločinem i s často nepřiměřenou státní represí. Autorka si je tohoto tenkého rozhraní dobře vědoma, a v textu pracuje s oběma aspekty pěstování konopí.

Práce je formálně členěna do dvou výrazných částí: literární rešerše a případové studie.

První část shrnuje historii i současnost využívání konopí, a to jak ve světovém, tak domácím (slovenském) kontextu. V textu je popsána celá škála využití konopí od rekreačního (“...vyli od radosti, když pocítili účinky konopného dýmu..”, str. 10) až po konopí jako stravu a technickou plodinu. Zmíněna je i postupná, plíživá prohibice spolu s tím, jak se těžišť využití konopí v druhé polovině dvacátého století posouvá směrem k pěstování rostlin s vysokým obsahem THC a ustupuje zpracování v textilním průmyslu, kde ho masivně nahrazuje bavlna - jejíž využití však, narozdíl od technického konopí - vede k masivní destrukci životního prostředí.

Oddíl, věnující se historii pěstování konopí na Slovensku, využívá širokou škálu literárních zdrojů - paleobotanické analýzy, toponomastiku a zmiňuje i časté využití konopí jako folklorního motivu. Dokazuje, že konopí seté je součástí kultury slovenského geografického prostoru minimálně od 7. století před naším letopočtem (!!!) a vytlačeno je z něj až v relativně nedávné době. Jeho sklizeň byla v podání autorky čistě ženská práce a konopné dožínky - tzn. “Konopica” - autorka interpretuje jako zajímavou ukázkou časově velmi omezené ženské emancipace v době, která genderové rovnosti rozhodně nepřála.

Následující oddíl (3) popisuje konopí seté a jeho biologické vlastnosti, ekologické a zemědělské nároky, možnosti zpracování, medicínské využití i nutriční vlastnosti a využití konopí jako potravin. Jedná se o pečlivě zpracovanou rešerši, autorka v ní zdůrazňuje vnímaný rozpor mezi dlouhou historií využití konopí, jeho potenciálem a současným marginálním využitím. Je znát, že se cítí doma především v kulturních, historických a částečně i technických aspektech využití konopí. Chybí zde však podrobné srovnání ekologických vlastností konopí a ostatních běžně využívaných zemědělských plodin a také jeho ekologický potenciál včetně odhadu rozsahu

potenciálně vhodných geografických oblastí a krajinných typů. Z rešerše je patrné osobní zaujetí a nadšení pro konopí, a problematickým aspektem jeho potenciálního masivního rozšíření se příliš nevěnuje - zajímavé by byly například erozní parametry konopných kultur nebo jejich vliv na biodiverzitu. V pozadí textu je patrný silný akcent na "rivalitu" konopí a bavlny s dovětkem, že pěstování konopí je citlivější k životnímu prostředí. Problémem je ovšem nesrovnatelnost ve středoevropských podmínkách (bavlnu tu pěstovat nelze) a také možnost evoluce "škůdců" konopí v případě jeho masivního rozšíření. Podobných nevyřešených otázek je v textu dost, jedná se nicméně o předstupeň diplomové práce - autorka sama přiznává, že by v tématu ráda pokračovala - a proto je nekomplexnost pohledu na pěstování konopí pochopitelná, ačkoliv by nebylo od věci ji v textu přiznat.

Překvapivý, ač velmi krátký, je oddíl 4, který se věnuje současnosti pěstování konopí v různých státech Evropské unie. Graf v úvodu ukazuje poměrně razantní zvýšení produkce konopí během poslední desítky let, potenciál celoevropského srovnání je ovšem bohužel snížen značnou stručností jednotlivých kapitol (interpretace dat v jednotlivých národních kontextech by přitom byla velmi zajímavá) a autorka tu bohužel trochu směšuje využití konopí jak drogy i technické plodiny.

Kapitolu ovšem chápu jako oslí můstek ke kapitole finální, což je případové studie pěstování konopí na Slovensku. Ta je založena dvou strukturovaných rozhovorech s majiteli a pracovníky firmy Fatra Hemp. V úvodu rozhovoru autorka stručně osvětluje metodiku a také fakt, že téma konopí je na Slovensku zkompromitováno kriminalizací jeho rekreačního využívání, přesto oba respondenti souhlasili s uveřejněním jejich identity.

Zajímavá část rozhovoru zabírá několik podstatných rovin pěstování konopí - ekologické a přírodní podmínky, vnímání místními obyvateli i konflikty s konvenčními zemědělci. Respondenti vysvětlují, že se snaží konopí pěstovat v rámci principů regenerativního zemědělství a že se jim to víceméně daří, což je velmi zajímavé a podstatné sdělení. Z rozhovoru je ovšem opět patrné značné nadšení autorky, která nepokládá příliš kritické nebo obtížné otázky, které se ovšem nabízejí, z nichž nejzásadnější se týkají pozitivních přínosů konopných kultur pro fungování krajiny: existují nějaká "tvrdá" data o pěstování konopí a zvyšování biodiverzity zemědělské půdy? A jak je to například s půdní erozí v kopcovitém terénu?

V textu také chybí hlubší analýza získaného rozhovoru - je to škoda, otázek při jeho čtení vyvstává dost.

Autorka si je těchto limitů ovšem dobře vědoma, když všechny tyto otázky pokládá v závěrečné části textu, a předkládá je jako výzkumné otázky své navazující diplomové práce.

Celkové shrnutí

Ve svém posudku jsem se snažil být co možná objektivní a kritický (což je v roli školitele obtížné), práci však přesto hodnotím jako zdařilou, přinášející zajímavý pohled na pěstování konopí ve středoevropských podmínkách. Text je velmi čtivý,

plynulý, místy až zábavný, seznam použité literatury dostatečný, aktuální, a využívající jak domácí, tak mezinárodní zdroje. Spolupráce s autorkou textu byla hladká a inspirativní. Autorka si většinu popsaných nedostatků práce uvědomuje a bere je jako impulz pro vypracování navazující diplomové práce, což považuji za velmi dobrý nápad. Práci proto doporučuji k obhajobě a hodnotím jako výbornou.